Vlaams Parlement

vergadering **C191**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

# Commissievergadering

## Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 20 mei 2020

*(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)*

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de coronacrisis voor de varkenskwekers
– 2209 (2019-2020)
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het overschot aan varkensvlees
– 2235 (2019-2020) 3

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de onbeschikbaarheid van Belgische melk in een aantal supermarkten
– 2216 (2019-2020)
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de continuïteit van de productieketen en protectionistische maatregelen in de zuivelsector
– 2226 (2019-2020) 8

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak van winderosie in de landbouwsector
– 2225 (2019-2020) 13

**VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de gevolgen van de coronacrisis voor de varkenskwekers**
**– 2209 (2019-2020)**

**VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het overschot aan varkensvlees**
**– 2235 (2019-2020)**

**Voorzitter: de heer Bart Dochy**

**De voorzitter**: Mevrouw Joosen heeft het woord.

**Sofie Joosen (N-VA)**: Voorzitter, minister, collega's, in de Verenigde Staten leidt de coronacrisis tot dramatische neveneffecten in de varkenskwekerijen. Door personeelstekorten en vooral het plotsklaps wegvallen van afzetmarkten, zien varkenshouders zich gedwongen hun dieren om economische redenen te ruimen. De dieren zijn immers meer dan slachtrijp, nieuwe worpen biggen verhogen de plaatsdruk in de pennen en het beperkte personeelsbestand krijgt het niet meer gebolwerkt. In verscheidene staten werden al grote aantallen dieren geruimd en vervolgens begraven of verbrand.

In een eerdere vraag wees ik u op gelijkaardige problemen bij de Vlaamse pluimveesector, waarover ik concrete signalen ontving. Inzake de varkenssector trok het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) aan de alarmbel met berichten over uitpuilende kwekerijen in West-Vlaanderen. Zo dramatisch als in de Verenigde Staten lijkt het nog niet te zijn, maar de klok tikt.

Minister, hebt u een zicht op de situatie bij de Vlaamse varkensvleesproducenten? Welke effecten van de coronacrisis noteren zij? In hoeverre is er sprake van plaatsdruk? Hebt u weet van gebeurde of geplande ruimingen door personeelstekort of afzetproblemen? Geeft de Vlaamse overheid hierover richtlijnen of advies?

**De voorzitter**: De heer Vandenhove heeft het woord.

**Ludwig Vandenhove (sp·a)**: Voorzitter, minister, collega's, ik wil me graag aansluiten bij de vraag van collega Joosen. Na het overschot aan aardappelen is er ook het overschot aan varkens in de Vlaamse landbouwsector, waarover we veel in de media lezen. Het heeft ook te maken met andere omstandigheden dan corona, want ook voordien was de export naar onder meer China een probleem door de vaststelling van de Afrikaanse varkenspest twee jaar geleden. Hierdoor heeft de sector een belangrijke afzetmarkt verloren. Ook de sluiting van de horeca zorgt voor problemen.

De sector vraagt aan de minister om het varkensvlees tijdelijk uit de markt te halen door het op te slaan.

Minister, hoe staat het daarmee? Hoe groot is het aandeel van de productie dat zou moeten worden opgeslagen? Tegen wanneer is dat eventueel mogelijk?

Het aandeel van de varkenssector in de export is vrij groot. We moeten de varkenssector ondersteunen – laat dat duidelijk zijn –, maar het is in de toekomst een onleefbare situatie wanneer men blijft produceren en de afname daalt. Dat is het spel van vraag en aanbod in het kapitalistisch systeem.

Minister, hoe kijkt u daartegen aan? Hebt u een zicht op de impact in de retail- en distributiesector? Gaat het ineenstorten van de prijs op de internationale markten

een gevolg hebben? Hoe gaan we in de toekomst met zulke marktverstoringen om? De varkensproductie in Vlaanderen, en niet alleen in Vlaanderen, heeft toch ook een aantal negatieve aspecten voor het milieu en het klimaat. We moeten dus een afweging van de 'kostprijs' maken. Gaan we effectief bij de traditionele maatregelen blijven, zoals varkensvlees opslaan en de prijs kunstmatig in stand houden, of gaan we naar andere structurele maatregelen?

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: De duidelijkste effecten van de crisis situeren zich voor de varkenssector op het vlak van de prijzen. De prijs van varkenskarkassen viel de voorbije weken sterk terug door de situatie op de internationale markt. Belgische bedrijven kunnen door de Afrikaanse varkenspest niet langer varkensvlees exporteren naar hun voorheen belangrijkste exportbestemming, namelijk China. Daardoor is de sector meer afhankelijk van afzet op de Europese markt. Andere lidstaten die normaal wel kunnen exporteren naar derde landen, ondervinden momenteel zelf ook logistieke en grensproblemen waardoor dat vlees ook op de interne EU-markt blijft.

Dit leidt ertoe dat slachthuizen en verwerkers hun producten minder vlot kunnen verkopen. Hierdoor verlagen ze hun wekelijkse aantallen slachtingen of gebeuren de slachtingen aan verlaagde prijs.

Aangezien de problematiek in de hele EU speelt, bepleit ik bij Europa zo veel mogelijk het goed functioneren van de Europese interne markt en vraag ik om de interventiemaatregel op het vlak van tijdelijke private opslag die beschikbaar is voor het varkensvlees te activeren. Dat zou de druk van de markt kunnen halen.

Mijnheer Vandenhove, u vraagt naar exportcijfers, maar die vraag is moeilijk te beantwoorden. Het afzetten van producten in bijvoorbeeld buurlanden kan je export of geen export noemen, want België behoort tot de EU-vrijhandelszone. We hebben dus eigenlijk een eengemaakte markt. Exportstatistieken naar derde landen, landen dus die niet tot de Europese vrijhandelszone behoren, moet men ook met de nodige omzichtigheid benaderen. Want enerzijds vertrekt er een product van België naar andere EU-landen, bijvoorbeeld Duitsland, om van daaruit verder naar Azië geëxporteerd te worden, maar anderzijds zijn we zelf ook een logistieke doorvoerschijf. Vanuit onze maritieme havens vertrekken er containerschepen met producten die niet alleen in Vlaanderen of België gemaakt zijn. Het is dus niet omdat iets in de Belgische exportstatistieken staat, dat het ook in België geproduceerd is.

Met die nuances in het achterhoofd kan ik u een aantal cijfers geven. We exporteerden vorig jaar 899.000 ton varkensvlees naar andere lidstaten en derde landen samen, en importeerden zelf 345.000 ton varkensvlees. Van wat we uitvoerden, ging 95 procent naar bestemmingen binnen de interne markt en 5 procent naar derde landen.

Mijn administratie is ook betrokken bij de exportcel Afrikaanse varkenspest van Buitenlandse Zaken, waar men tracht derde landen opnieuw toegankelijk te maken voor Belgische export. Aangezien er de voorbije maanden geen positieve staalnames meer gedaan werden, zijn we hopelijk op weg om onze status van varkenspestvrij land te herwinnen. Ook dit zou een deel van de oplossing kunnen zijn.

Er worden minder varkens verkocht om te worden geslacht, waardoor de varkens langer op de boerderijnen worden gehouden en zwaarder worden. Door de lagere prijzen kunnen verwerkende bedrijven en retailers hun varkensvlees goedkoper inkopen, wat in principe tot lagere consumentenprijzen voor varkensvlees zal leiden.

Voor de nieuwe biggen komen minder plaatsen vrij, waardoor ook de biggenprijs onder druk staat. Voor zover ik weet, heeft de sector geen ruimingen gepland door

personeelstekort of afzetproblemen. Dit is bij ons ook geen gebruikelijke maatregel, want in tegenstelling tot in andere werelddelen hebben we familiale varkensbedrijven, geen integraties of beursgenoteerde varkensbedrijven met tientallen tot honderden arbeidskrachten. Personeelsproblemen wegen daardoor minder zwaar door dan elders in de wereld.

In de slachterijen kunnen personeelstekorten de afzetproblematiek wel versterken. Omdat de problematiek zeer bedrijfsspecifiek kan zijn en er grote onzekerheid heerst over de timing van de crisis en de gevolgen daarvan, kunnen geen algemene adviezen worden verstrekt. Bedrijven die met plaatsdruk kampen, kunnen een combinatie toepassen van tijdelijk verhoogde bezetting, gebruik van reserveplaatsen of noodhuisvesting en tijdelijk minder zeugen insemineren. Bedrijven die biggen aankopen, kunnen tijdelijk minder vleesvarkens afmesten. Deze keuzes hebben echter maar een tijdelijk effect of hebben economische consequenties die slecht kunnen worden ingeschat.

**De voorzitter**: Mevrouw Joosen heeft het woord.

**Sofie Joosen (N-VA)**: Dank u wel, minister.

Ik ben natuurlijk blij dat de situatie hier bij ons nog geen gigantische proporties aanneemt, maar we moeten er natuurlijk wel over waken dat de financiële crisis voor onze landbouwers ook geen crisis wordt op het vlak van dierenwelzijn, want daar zitten we echt niet op te wachten.

Ik heb ook een aantal vragen gesteld over pluimvee, en daar heb ik ondertussen ook een schriftelijk antwoord op gehad, waarvoor dank. Hoewel er in Vlaanderen eigen productie is, wordt er nog altijd kippenvlees geïmporteerd, maar voor die sector is er toch een lichtpuntje, nu de lokale markten opnieuw kunnen opengaan. Heel wat lokale besturen zijn onmiddellijk aan de slag gegaan om hun markt opnieuw te kunnen organiseren, en ik merk op het terrein dat het heel goed en vlot verloopt. Dat geeft voor die sector een eerste verlichting.

Nu, in het verleden hebben we hier al gesteld dat het opslaan van vlees geen heiligmakende oplossing is, want op een bepaald moment moeten die producten natuurlijk weer op de markt komen. In het verleden hebben we al gezien dat dat niet altijd een oplossing biedt. Ik apprecieer uw inzet voor dat Europese exportverhaal dus heel hard, want daar ligt volgens mij echt wel de weg naar een oplossing voor deze sectoren.

Ik miste nog een klein beetje een communicatie vanuit de Vlaamse overheid naar de bedrijven over de werkwijze die we nu hanteren. Welke strategie voeren we voor die bedrijven om toch de juiste communicatie tot bij hen te brengen?

**De voorzitter**: De heer Vandenhove heeft het woord.

**Ludwig Vandenhove (sp·a)**: Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Dat voldoet perfect voor de korte termijn. Het is inderdaad alle hens aan dek om de sector te steunen en te financieren, maar mijn vraag over de exportcijfers heeft natuurlijk wel als achtergrond dat we, aangezien we wellicht naar een wereld gaan waarin er minder internationale handel zal zijn, vooruit moeten kijken voor die landbouwsectoren die meer produceren dan voor het eigen gebruik en dus veel exporteren. Ik denk dat we ook moeten durven na te denken over mogelijke alternatieven. Ik wil het nu niet hebben over het milieuelement – dat komt wel nog aan bod, denk ik –, maar als we het hebben over het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en het eventuele vervolg van de Green Deal, dan denk ik dat we dat toch in het oog moeten houden en dat we niet alles moeten inzetten op blijven produceren, om dan achteraf bepaalde zaken uit de markt te moeten nemen en op te slaan.

**De voorzitter**: De heer Sintobin heeft het woord.

**Stefaan Sintobin (Vlaams Belang)**: Minister, het debat over de crisis in de varkenssector voeren we nu al jaren. En het is natuurlijk jammer dat we, op het moment dat de sector zich een beetje aan het herpakken was, eerst geconfronteerd werden met de Afrikaanse varkenspest en nu met de coronacrisis. Ik ben dan ook tevreden dat u het voorstel voor opslag en invriezen steunt. Ik vind dat dat een maatregel is die we sowieso moeten nemen.

Ik ben gerust bereid om in de toekomst het landbouwmodel, en al zeker het exportmodel van de varkenssector, te bespreken, maar ik heb het gevoel – en dat betreur ik – dat sommige mensen altijd gebruikmaken van bepaalde situaties om de sector aan te vallen. Ik weet dat het ABS aan het nadenken is over een vermindering van de productie, maar het is natuurlijk gemakkelijk om te zeggen dat we minder gaan produceren en minder gaan exporteren, alsof er geen andere landen zijn die dat deel van de markt dan zullen inpikken. Als wij de helft minder gaan produceren en exporteren, dan is bijvoorbeeld Duitsland absoluut in staat om dat gat op te vullen. Daarom wil ik pleiten voor een algemeen en genuanceerd debat. Minister, zeker in West-Vlaanderen is er binnen de varkenssector heel wat werkgelegenheid – u bent daar perfect van op de hoogte. Wanneer we de productie en de export verminderen, dan zal dat ook een weerslag hebben op de werkgelegenheid.

Waar ik me ook wel een beetje tegen verzet – en dat bleek ook weer uit de tussenkomst van de collega –, is dat de landbouwsector altijd met alle zonden van Israël beladen wordt zodra het gaat over milieu of klimaat. Iemand die een beetje echte wetenschappelijke studies leest en dus mee is in het verhaal, weet dat onze land- en tuinbouwsector de laatste jaren enorm veel inspanningen heeft gedaan op het vlak van milieu en op het vlak van klimaat en dat onze land- en tuinbouwsector eigenlijk niet verantwoordelijk is voor het grootste deel van de zogezegde vervuiling van het milieu en het klimaat. Ik wil dus gerust het debat voeren, maar niet op een star-ideologische wijze.

**De voorzitter**: De heer Steenwegen heeft het woord.

**Chris Steenwegen (Groen)**: Voorzitter, ik wil even reageren. Ik vind het heel spijtig, want ik heb op geen enkele manier begrepen dat collega Vandenhove negatief was over de landbouw of een aanval op de varkensboeren heeft ingezet. Ik heb dat absoluut zo niet gehoord. Ik heb wel een bezorgdheid gehoord over hoe we er in de toekomst voor kunnen zorgen dat de sector op een goede manier verder kan. Ik betreur het dus. Telkens wanneer er ook maar een bedenking wordt gemaakt of een bezorgdheid wordt geuit over het huidige landbouwbeleid, wordt dat weggezet als negatief of zijnde tegen de sector of een aanval op de sector. Dat is absoluut niet het geval. Ik zou zeggen dat de starre ideologie eerder aan de andere kant zit.

**Bart Dochy (CD&V)**: Collega Steenwegen, ik dank u voor deze aanvulling. Ik denk dat de bezorgdheid van de leden over de varkenssector unaniem is. Het is interessant om dit te horen, temeer daar de prijsdaling de laatste weken zeer frappant is geweest. We hebben in elk geval in deze commissie de ambitie om het debat over ons landbouwmodel grondig te voeren en alle aspecten in rekening te brengen.

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: Collega's, ik dank u voor uw interesse. Ik vind ideologische debatten interessant, ook als het over varkens gaat. Ik vind het absoluut geen probleem. Ik vind ook dat we van mening moeten kunnen verschillen. We zijn allemaal van een andere politieke partij en je kunt maar leren van elkaars

standpunten. Soms vind ik ook dat iemand een beetje star is, maar dat is mijn persoonlijke appreciatie of mijn persoonlijk aanvoelen. We zijn natuurlijk in deze commissie om het soms eens te zijn maar soms ook om grote discussies te voeren over een bepaalde aanpak. Het is dus goed dat er aandacht voor is.

Collega Joosen, ik ben blij dat u verwijst naar de opening van de markten. Het is ongelooflijk belangrijk. Ik was maandag op een markt en ik moet zeggen dat de geur van de gegrilde kippen mij het water in de mond lieten lopen, 's morgens vroeg al. Het is wel zo dat de opening van die markten een heel grote impact heeft omdat het opnieuw afzet betekent. Het is geen totale oplossing, maar het is weer een stukje oplossing.

Wat de communicatie betreft, staan mijn diensten in continu overleg met de sectorfederaties. We zullen nagaan of er nog iets schort. Ik neem uw opmerkingen zeker ter harte.

Het opslaan van kaas, melk of vlees is een tijdelijke oplossing om druk van de markt te halen. Eenmaal de crisis achter de rug is, worden die stocks langzaam opnieuw vrijgegeven.

Collega Sintobin, u zegt dat de sector in herstel was na alles wat er is gebeurd. Dat klopt, vandaar dat de varkenssector op dit ogenblik een beetje kwetsbaarder is bij ons dan in de buurlanden. Bij veel bedrijven is er bijna geen financiële buffer door de schade die ze hebben geleden met het wegvallen van de export naar derde landen, onder andere door de Afrikaanse varkenspest. In het overleg met de Europese Unie hebben wij herhaaldelijk gevraagd om begrip te hebben voor de heel specifieke situatie van ons land. We dringen daar echt op aan.

Collega Vandenhove, ik begrijp vanwaar u opmerkingen kwamen. Ik zou u toch willen vragen om het kind niet met het badwater weg te gooien. Onze Vlaamse economie hangt heel sterk af van de handel, zowel import als export van goederen. Die handel moet duurzaam zijn, maar terugplooien op onszelf en niets meer verhandelen, is totaal geen oplossing. Het zou trouwens onze welvaartsstaat totaal onderuit halen. Ik vind het goed dat we heel veel aandacht hebben voor de korte keten, maar alles wat we binnen Europa verhandelen, is eigenlijk geen export, maar gewoon de vrijhandelszone waar we gebruik van maken.

Collega Steenwegen, u hebt uw persoonlijk punt gemaakt richting collega Sintobin. Ik heb geprobeerd om daar ook rustig op te reageren.

Wat uw inhoudelijke opmerking betreft: het is van belang – en daar proberen we goed in te begeleiden – om voor al onze landbouwbedrijven een doordacht bedrijfsmodel te ontwikkelen. Het is echt niet mijn bedoeling om vanuit de Vlaamse overheid één model op te leggen aan een bedrijf. Als we onze landbouwsector sterk willen houden, zal diversiteit nodig zijn, en dat is ook de toekomst. Het is wel van belang dat alle boeren de kans krijgen om zich goed te laten begeleiden, en dat ze ook nadenken over de toekomst. Het is een kleine uitspatting van mezelf, maar als ik met jonge boeren praat, dan is het grootste dilemma waar zij voor staan, de zoektocht om in goed overleg met de oudere generatie nieuwe zaken te verkennen. Daar moeten we via de landbouworganisaties en via Vlaamse steun zorgen voor een goede begeleiding om de juiste keuzes te kunnen maken.

**De voorzitter**: Mevrouw Joosen heeft het woord.

**Sofie Joosen (N-VA)**: Minister, dank u wel. Ik ben zeer tevreden met uw antwoorden. Voor mij was dat volledig. In de komende weken kan ik de collega's alleen maar een bezoekje aan de heropstartende markten aanbevelen. In de meeste steden en gemeenten verloopt dat heel vlot, en daar ben ik heel blij om.

**De voorzitter**: De heer Vandenhove heeft het woord.

**Ludwig Vandenhove (sp·a)**: Collega Steenwegen heeft een heel goede samenvatting gemaakt. Ik zal dat niet opnieuw doen. Voor alle duidelijkheid, ik vind dat ik helemaal niet ideologisch was. Ik ben geen vragende partij voor een echt ideologisch debat, maar als ik hoor hoe bepaalde uitspraken worden beschouwd als ideologische debatten, dan zal het kletteren in het Vlaams Parlement als we echt eens een ideologisch debat voeren. Voor mij is dat geen probleem.

**De voorzitter**: Daar kijken we naar uit.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de onbeschikbaarheid van Belgische melk in een aantal supermarkten – 2216 (2019-2020)**

**VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de continuïteit van de productieketen en protectionistische maatregelen in de zuivelsector – 2226 (2019-2020)**

**Voorzitter: de heer Bart Dochy**

**De voorzitter**: De heer Ongena heeft het woord.

**Tom Ongena (Open Vld)**: Voorzitter, waar het zeker gekletterd heeft, is in heel veel melkveehouderijen in ons land. Op een affiche in de supermarkt Lidl stond dat ze tijdelijk geen Belgische melk hadden, en dat ze die dan maar hebben vervangen door zeker even kwalitatief hoogstaande Duitse melk. Dat heeft voor heel wat commotie gezorgd in de sector.

Laat ons eerlijk zijn: we weten dat er wel degelijk voldoende Belgische melk aanwezig is. Toen veel melkveehouders dat bericht zagen, moeten er veel van hun kruk zijn gevallen, want op dit moment is er een overaanbod van Belgische melk doordat de horeca gesloten is. Heel veel melkveehouders zien dat natuurlijk ook aan de prijs die ze krijgen voor hun melk. Dat is sowieso al een probleem, en dat wordt nu nog veel scherper. Als ze zo'n affiche onder ogen krijgen, kan ik me indenken dat er heel veel verontwaardigd waren, en terecht.

Mijn vraag om uitleg is door de actualiteit ingehaald, want ondertussen heeft Lidl die affiche ingetrokken en heeft het erop gewezen dat het vooral een probleem van verpakking was. Het toont in ieder geval aan dat er wat aan de hand is in de sector. Dat weten we al langer, maar in dit geval toont het aan dat er echt wel nood is aan een ketenoverleg. Sinds de coronacrisis hebben we allemaal de mond vol van de korte keten, en dan kunnen we ons toch afvragen, als een supermarkt zoals Lidl van haar normale leverancier geen Belgische melk kan krijgen, waarom ze niet korteketengewijs gaan kijken of er op de Belgische markt geen andere mogelijke leveranciers waren. Die zullen er ongetwijfeld geweest zijn, gezien het overaanbod.

Minister, hebt u enige indicatie dat er een tekort aan Belgische melk zou zijn? Zo neen, welke kunnen dan wel de concrete aanleidingen zijn waarom supermarkten als Lidl aangeven dat er geen Belgische melk beschikbaar is? Kan dit te maken hebben, zoals Lidl zei, met een verpakkingsprobleem, of zijn er andere motieven en is er ook een probleem van de druk op de prijzen? Zult u de betrokken partners uit de hele keten aansporen om dit probleem via het ketenoverleg te bespreken en

op te lossen? Gaat u initiatieven nemen om supermarkten aan te moedigen om in de filosofie van de korte keten na te gaan in welke mate ze bij problemen, bij andere Belgische, Vlaamse leveranciers en producenten terechtkunnen?

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: De heer Ongena heeft de situatie geschetst en ik zal proberen om niet in herhaling te vallen. In tijden waarin de zuivelsector wanhopig op zoek gaat naar nieuwe afzetmarkten door een sterk gedaalde vraag in corona-tijden lokte de actie van Lidl terecht heel wat vragen op bij de Vlaamse melk-veehouder. De heer Ongena verwijst terecht naar de dominante rol van de retailer die druk op de prijzen probeert te zetten en naar de zwakke rol van de landbouwer in het verhaal.

We zien steeds meer protectionistische reflexen opduiken. Dit is in eerste instantie een logische reflex, maar het voorval met Duitse melk in de Duitse supermarkt-keten Lidl roept op zijn minst vragen op waar de grenzen ervan liggen, nu er overal melkoverschotten zijn.

Minister, hoe evalueert u de continuïteit van de productieketen in de zuivelsector? Zijn er naast de bovenstaande vaststelling nog capaciteitsproblemen vastgesteld? Kunt u een overzicht van maatregelen geven die u als minister hebt genomen om de zuivelproductieketen en de Vlaamse zuivelproducten tot bij de consument te krijgen? Hoe staat u ten opzichte van een grondige evaluatie van mogelijke protectionistische maatregelen in de Europese landbouw na de crisis? Zult u hierop aansturen bij uw Europese collega's?

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: Collega's, dit zijn belangrijke vragen. Ik kan iedereen geruststellen: er is geen tekort aan Belgische melk of geen structureel probleem op vlak van de continuïteit van de productieketen. Integendeel zelfs, de jaarlijkse seizoenspiek in de melkproductie van onze koeien is net aangebroken en zal in de komende weken aanhouden waardoor er zeker genoeg aanbod is.

De Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie (BCZ) bevestigde mij dat men er ondanks het uitvallen van een deel van het personeel toch in geslaagd is om alle melk te blijven ophalen op de landbouwbedrijven en ook te blijven verwerken. Het afwezigheidspercentage van werknemers is weer op het normale peil, wat een zeer positieve evolutie is.

De vraag naar consumptiemelk en zuivelproducten is en blijft bijzonder hoog. Het hamstergedrag van in het begin is gestopt, maar de voorraden worden nu opnieuw aangevuld door de winkels. Dat maakt dat de productielijnen die gericht zijn op b2c-producten, momenteel op volle toeren draaien. Voor b2b-producten die worden afgenomen door horeca- of cateringbedrijven, is de situatie compleet anders. Die situatie kan ertoe leiden dat er tijdelijke tekorten van verpakkingsmateriaal voor consumentenproducten kunnen ontstaan, terwijl de stock aan verpakkings-materiaal voor grotere kartons of bidons onaangeroerd blijft.

Ik kom tot het incident dat de aanleiding vormt van uw vragen. De betrokken retailer had inderdaad een affiche uitgehangen waarop te lezen was dat er geen Belgische melk meer beschikbaar zou zijn. Die boodschap was fout en men heeft intussen ook publiek erkend dat de communicatie onjuist en ongelukkig was. Er was geen probleem met de Belgische melkproductie, maar een tijdelijk probleem van verpakking bij een van de leveranciers. Naar ik vernomen heb, zou het logis-tieke probleem intussen opgelost zijn. Ik heb geen signalen ontvangen dat het hier om een prijsdispuut zou gaan waarbij de druk op de melkprijzen een rol zou spelen. Het ging om een communicatiefout, althans dat is de uitleg die ik heb gekregen.

Los van dit ene incident loopt de communicatie en samenwerking in de zuivelketen over het algemeen trouwens behoorlijk goed, mede door de oprichting van de brancheorganisatie MilkBE, waarin alle partners samenwerken aan de toekomst van de Belgische zuivelsector. De sterkte van een brancheorganisatie is dat men samen zoekt naar oplossingen die alle schakels ten goede komen.

Mijnheer Ongena, wat uw vraag betreft of er ten aanzien van supermarkten initiatieven zullen worden genomen om te participeren aan de korte keten en het aanbieden van Belgische en Vlaamse producten, kan ik alleen maar met genoegen vaststellen dat er vandaag veel Belgische of Vlaamse producten aangeboden worden in supermarkten die via veilingen of coöperaties tot in de rekken geraken. Korteketeninitiatieven werken met minder tussenschakels, waardoor er minder schakels zijn die elk een marge nemen en de taart dus groter blijft voor de andere schakels. 'Korte keten' en 'lokaal' is dus niet hetzelfde. Eigenlijk kan men stellen dat de korte altijd lokaal is, maar dat lokaal niet altijd korte keten is.

Mijnheer Nachtergaele, ik deel uw bezorgdheid voor mogelijke protectionistische maatregelen in de Europese landbouw. Ik heb er tijdens deze crisis, op Europese overlegmomenten, altijd op aangedrongen om het vrije verkeer van goederen en diensten binnen de EU in stand te houden. Dit is immers een van de basisprincipes van de Europese Unie. Export naar en import uit andere lidstaten is cruciaal voor de Vlaamse landbouwsector en bij uitbreiding voor onze volledige economie. Het behoud van de interne vrije markt is van groot belang voor onze landbouwers en agrovoedingsketen.

**De voorzitter**: De heer Ongena heeft het woord.

**Tom Ongena (Open Vld)**: Minister, ik dank u voor uw duidelijke antwoord.

Ik denk dat het probleem van Lidl bij Lidl zelf lag en bij de communicatie. Het is dan ook goed dat u heel duidelijk zegt dat dat heel fout was. Intussen hebben ze dat ook ingezien en hebben ze afstand genomen van hun eigen communicatie.

Los van het incident, is de korte keten niet noodzakelijk de supermarkt, er zijn ook andere initiatieven, maar ik ben er wel van overtuigd dat de supermarkten een cruciale rol spelen in het korteketenverhaal. Er zijn heel wat consumenten die rechtstreeks bij de boer kopen, en door de coronacrisis zelfs meer, maar ik denk dat de korte keten staat of valt met de mate waarin ook supermarkten deelnemen aan het verhaal. Ik kan er dan ook alleen op aandringen om rekening te houden met die supermarkten bij het uittekenen van een ruimer korteketenbeleid.

Het probleem van melk en zuivel is structureler. Sinds het geleidelijk opheffen van de quota was er een uitbreiding van het aantal melkveehouderijen of toch van de capaciteit. Dat zorgt natuurlijk voor een druk op de prijzen voor de melkveehouders, waardoor zij geneigd zijn om de productie nog verder op te drijven om uit de kosten te geraken. Zo komen ze in een vicieuze cirkel of in een neerwaartse spiraal terecht, waardoor de prijzen alleen verder kelderen.

Het wordt dus tijd om toch eens na te denken, en dat wordt geen gemakkelijke denkoefening, over de toekomst van de melkveehouderij en de zuivelsector in het algemeen. We moeten ervoor zorgen dat de melkveehouder een deftige prijs kan krijgen, maar dat zal betekenen dat we daar hervormingen zullen moeten doorvoeren. Minister, hebt u al plannen om een symposium of iets dergelijks te houden zoals ook in andere sectoren gebeurt, om structureel en in overleg met de sector na te gaan hoe de we toekomst en de leefbaarheid van de sector kunnen garanderen? Liggen daarvoor al initiatieven in het verschiet?

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: *(Slechte geluidskwaliteit)*

Minister, ik dank u voor uw duidelijke antwoord. Het probleem is inderdaad het overschot aan melk. Ik zag ook de actie van een aantal boeren en het onbegrip van de European Milk Board over de Europese maatregelen. Een aantal weken geleden heb ik de vraag gesteld naar private opslagmogelijkheden. U hebt dat aangekaart bij de Europese Unie en die heeft actie ondernomen. Maar nu is de sector ongerust want het gaat over over *... (onverstaanbaar) ...* en dat blijft voor destructieve situaties zorgen op de markt. Zij pleiten voor het beperken van de productie. Ik had graag gehoord hoe u dat evalueert. Moeten we nog extra productieverminderende maatregelen nemen?

**De voorzitter**: De heer Sintobin heeft het woord.

**Stefaan Sintobin (Vlaams Belang)**: U hebt het incident toegelicht en er is ook de reactie van Lidl, dat mea culpa heeft geslagen over het incident en de affiche, maar het is natuurlijk niet de eerste keer dat er incidenten zijn met supermarkten, zeker niet met de bewuste keten. Ik denk dat het debat ruimer is dan alleen dit ene incident; het gaat ook over de structurele en problematische manier waarop winkelketens of supermarktketens omgaan met onze land- en tuinbouwers, met de hele sector.

Voorzitter, ik zou opnieuw het debat willen aanzwengelen over het ketenoverleg. Als producenten hun goederen op de markt brengen, blijft er op het einde van de keten zo goed als niets meer over voor de land- en tuinbouwers. Het is een kwestie van de juiste prijs te betalen. Als ik zie hoe sommige supermarkten dag na dag 'braderen' met voedsel, voor prijzen die eigenlijk echt niet kunnen, dan is dat eigenlijk een minachting ten aanzien van land- en tuinbouwers. Vandaar pleit ik voor het ketenoverleg met het fameuze – het is natuurlijk een federaal gegeven, dat al dateert van meer dan tien jaar geleden – prijzenobservatorium, dat als bedoeling heeft om land- en tuinbouwers een correcte prijs te geven voor hun producten. Na zoveel jaren staat het nog altijd niet op punt en zo sukkelen we van het ene incident in het andere met die supermarktketens.

**De voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Sintobin. We nemen uw suggestie rond het ketenoverleg in elk geval mee in onze verdere werkzaamheden.

Mevrouw Rombouts heeft het woord.

**Tinne Rombouts (CD&V)**: Ik wil mij even aansluiten bij deze vraagstelling. Ik denk dat we de verbolgenheid en het ongenoegen over de campagne die Lidl gevoerd heeft, allemaal delen en dat de campagne een indruk heeft nagelaten, niet het minst bij onze melkveehouders. In één woord: schandalig, niet correct. Lidl heeft dan ook terecht zelf zijn excuses aangeboden.

Minister, ik moet ook wel stellen dat mijn eerste gedachte was: hoe kan dit? We hebben ondertussen ook wel een brancheorganisatie, waarvan ik verwacht dat er een goede samenwerking is, zodat eventuele tijdelijke leveringsproblemen binnen de Belgische verwerkers opgevangen kunnen worden. Ik hoop of ik ga ervan uit dat de campagne binnen die organisatie niet onbesproken is geweest en dat we voorbereid zijn, zodat we klaarstaan om een eventueel toekomstig probleem bij een van de verwerkers binnen de Belgische markt of de Vlaamse markt op te vangen.

Nu, anderzijds krijg ik – en dat maakt het verhaal nog meer dubbel – heel wat positieve signalen vanuit de retailers over de samenwerking tussen retailers binnen een ketenoverleg, in die zin dat er toch wel meer dan anders gekeken wordt naar Vlaamse of Belgische producten, wat zich voor een aantal producten ook vertaalt in een positieve prijszetting. In dat licht wil ik u ook de vraag stellen of er

ondertussen al overleg heeft plaatsgevonden, dan wel of u dat eventueel wilt organiseren na de coronacrisis, met alle retailers, met de hele keten, om te kijken welke verschuivingen plaatsgevonden hebben, of er meer aandacht is voor producten van hier, welke positieve invloed dat gehad heeft op de prijszetting binnen de hele keten en of we dat ook kunnen verduurzamen in de toekomst. Ik denk dat onze retailers nu wel hebben kunnen ervaren dat we heel kwaliteitsvolle producten hebben die wel op een goede manier aangeleverd kunnen worden en dat die producten ook gegeerd zijn bij onze consumenten. Ik hoop dat we daaruit kunnen leren en daarom ook de vraag of u al stappen hebt ondernomen dan wel of u dat wilt doen, om zo te gaan naar een verduurzaming van onze producten in onze winkels.

Als laatste element heb ik nog een bezorgdheid waarnaar de collega's ook al hebben verwezen. Binnen de melkveesector is een grote bezorgdheid over de prijsvorming vandaag maar ook over de nazindering die er misschien op langere termijn zal zijn, terwijl iedereen ernaar snakt om dit zo kort mogelijk te houden. Hoe zult u hiermee beleidsmatig mee omgaan? Wordt er ook op langere termijn gemonitord? Worden de maatregelen op langere termijn mogelijk gemaakt om de melkveesector door deze moeilijke tijd te helpen?

**De voorzitter**: De heer Steenwegen heeft het woord.

**Chris Steenwegen (Groen)**: Ik denk dat we de bezorgdheid over de melkveesector delen, namelijk dat de productie toeneemt en er druk is op de prijs.

Minister, ik heb een concrete bijkomende vraag. U hebt het vroeger gehad over het overleg en dat het bepalen van de prijs en het waarborgen van een zekere prijs voor landbouwers zelf, een federale bevoegdheid is. Er moet een omzetting gebeuren van de verordening inzake oneerlijke handelspraktijken. U verwees toen naar collega Muylle, als ik me niet vergis. Ik denk dat de omzetting moet gebeuren tegen de helft van volgend jaar. Ik wou vragen of er evolutie is en of er nog contacten zijn geweest. Graag een stand van zaken.

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: Collega's, ik dank u voor uw interesse en voor de aanvullende vragen.

Collega Ongena, het klopt dat heel veel mensen de supermarkten als hét verkooppunt voor voedsel blijven zien. Rechtstreeks bij de boer kopen, is niet altijd evident. Er is de afstand en de tijd. Het engagement van de retailers om zich lokaal te bevoorraden, is ontzettend belangrijk. Je kunt er wel niet omheen dat bij de boeren kopen nog nooit zo populair is geweest, maar daarmee alleen ga je het niet halen. Dat tweede engagement om zich lokaal te bevoorraden, is fantastisch. Ik zag net een mail over de winkels die Israëlische aardappelen verkopen ondanks Belgische overschotten. Je kunt zoiets natuurlijk niet uitsluiten, maar het engagement om je lokaal te bevoorraden, vind ik in deze tijden ook wel belangrijk.

**De voorzitter**: Het gaat natuurlijk over nieuwe aardappelen.

**Minister Hilde Crevits**: Dat weet ik, maar ik had de kop zien verschijnen. Er staat ook een heel propere uitleg onder over hoe het komt. Het is iemand die zich goed heeft geïnformeerd. Het was om te benadrukken dat het belangrijk is dat er een engagement is om lokaal te kopen.

We gaan in het kader van zowel het gemeenschappelijk landbouwbeleid als de relance met heel wat sectoren overleggen over de toekomst. Collega Ongena, dus absoluut 'ja' op uw suggestie. Intussen hebben we ook al maatregelen genomen. Zoals jullie weten, ondersteunen we de tijdelijke opslag van melkpoeder, boter en kaas.

Collega Sintobin, het ketenoverleg is een privaat initiatief, geen overheidsorganisatie. Ik ben 100 procent fan van de filosofie die erachter zit. Het is veel beter om samen te werken en win-wins te zoeken dan continu in een conflictsituatie verzeild te geraken tussen verkopers en afnemers. In die zin ben ik zeer ondersteunend voor het ketenoverleg en ben ikzelf een gelukkige minister als ik een gelukkig ketenoverleg zie. Zeer positief dus.

Collega Rombouts, verwerkers die bijspringen bij elkaar, dat gebeurt al. Er zijn verwerkers die nu al tijdelijk voor andere verwerkers inspringen, bijvoorbeeld de verwerkers die minder afzet hebben door het wegvallen van de horeca. Ze springen bij bij de verwerkers die zich richten op de particuliere consumptie. Uw suggestie is zeker heel positief. We vergeten het soms in deze tijden, maar er zijn zoveel nieuwe dingen die ontstaan: goede voorbeelden die vroeger niet gebeurden of niet bespreekbaar waren en misschien moeten we die wat meer in de kijker zetten.

Collega Rombouts, uw opmerking over de kwaliteitsmelk klopt. Onze Belgische melk is van zeer, zeer goede kwaliteit. Heel de keten volgt hiervoor ook het kwaliteitslastenboek. We hebben een noodmaatregel goedgekeurd om extra tijd te geven om de melk op te halen, maar ik heb vernomen dat er zelfs nog geen gebruik van is gemaakt, en dat ook in deze coronatijden de ophaling nog steeds overal op schema zit. In deze tijden is dat heel sterk van de sector.

**De voorzitter**: De heer Ongena heeft het woord.

**Tom Ongena (Open Vld)**: De problematiek van melk en zuivel in het algemeen is al verschillende keren aan bod gekomen, en zal ongetwijfeld nog meer aan bod komen. Voorlopig ben ik voldaan.

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: *(Slechte geluidskwaliteit)*

Minister, ik ben half voldaan en wil nog een kleine opmerking maken. U had het over protectionistische maatregelen. Enerzijds is er het lokale verhaal, anderzijds is er de vrije markt. Ik wil daarom pleiten voor een grondige studie van de maatregelen die zijn genomen tijdens de coronacrisis, die ingaan tegen … *(onverstaanbaar)* … zodat we daar zicht op krijgen en lessen uit kunnen trekken voor de toekomst.

**De voorzitter**: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak van winderosie in de landbouwsector**
**– 2225 (2019-2020)**

**Voorzitter: de heer Bart Dochy**

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: *(Slechte geluidskwaliteit)*

Minister, de voorbije weken en maanden zijn heel droog geweest met heel weinig regenval en heel wat wind, waardoor de vruchtbare bovenste laag van landbouwpercelen, voornamelijk in het noorden van Vlaanderen, middels zandwolken en windhozen door de wind werd meegenomen.

Jan Vermang, beleidsmedewerker Bodem bij het Departement Omgeving, gaf in een reactie aan dat winderosie minder voorkomt dan watererosie, maar volgens

hem blijkt dit echter geen zeldzaam fenomeen meer. Door het verdwijnen van windbrekende effecten zoals hagen rond zanderige gronden is het risico op winderosie de voorbije jaren toegenomen. Volgens het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) is er nog geen bewijs dat de klimaatverandering een rol speelt in het risico op winderosie. Toch zien we een toename van extreme weersomstandigheden zoals droogte en windstoten.

Als Vlaams minister van Landbouw bent u verantwoordelijk voor een van de belangrijke pijlers binnen het Vlaams erosiebeleid: de verplichte maatregelen voor landbouwers via de randvoorwaarden bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Hierbij worden dus verplichte erosiemaatregelen gekoppeld aan GLB-steun op sterk erosiegevoelige percelen. Deze erosiegevoelige percelen liggen echter vooral ten zuiden van Vlaanderen in het heuvelachtige gebied van de Vlaamse Ardennen. De winderosiegevoelige gebieden met een zanderige ondergrond in het noorden worden momenteel niet gevat.

Minister, is er een preventief beleid nodig? Moet u maatregelen nemen tegen winderosie?

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: De strakke inlandse noordoostenwind die we de voorbije weken meemaakten in combinatie met het neerslagtekort, heeft inderdaad in sommige regio's stof en zand verplaatst op onder meer akkers, braakliggende terreinen, bouwwerven en moestuinen. Op vlak van de landbouw hebben mijn diensten geen weet van onherroepelijke of veralgemeende teeltschade door winderosie.

Winderosie is van alle tijden. Het is een plaatselijk fenomeen: niet elk perceel is even gevoelig. We beschikken niet over gegevens die een toename van winderosie op landbouwpercelen aantonen. Zoals u zelf ook aangeeft, is het volgens ILVO nog onduidelijk of we door de klimaatverandering met meer winderosie zullen worden geconfronteerd in Vlaanderen.

Voor watererosie is dit een ander verhaal. Er zijn meerdere schadegevallen bekend die zorgden voor overlast door modderstromen in straten. Het zorgt ook voor het verlies van vruchtbare bodem en leidt tot opbrengstverliezen. Hierdoor is er voor watererosie reeds veel onderzoek gebeurd en werd voor elk afzonderlijk perceel in Vlaanderen bepaald wat de watererosiegevoeligheid is. Ook werd er de afgelopen jaren sterk ingezet op onderzoek naar erosiebestrijdende maatregelen. Op basis hiervan werden erosiemaatregelen gekoppeld aan de GLB-steunvoorwaarden.

Voor de potentiële winderosiegevoeligheid bestaat er geen gelijkaardige kaart als de potentiëlewatererosiegevoeligheidskaart van het Departement Omgeving. De GLB-randvoorwaarden zijn op die watererosiegevoeligheidskaart gebaseerd omdat het op die manier voor elke landbouwer transparant en eenduidig is op welke percelen van zijn bedrijf hij welke maatregelen moet nemen. Het GLB is een stimulerend beleid en dus geen normerend beleid. Grondgebruikers hebben de keuze om deel te nemen aan het GLB of niet deel te nemen. Bij normerende beleidsregels, zoals die gelden binnen het omgevingsbeleid, is die vrije keuze er niet. Zowel particuliere eigenaars, niet-landbouwbedrijven als landbouwbedrijven moeten dan dezelfde regels volgen.

Winderosie uitsluiten lijkt me onmogelijk, want om voedsel te produceren, een straat te hernieuwen of een terrein bouwklaar te maken, moeten er grondwerken gebeuren. Het duurt ook enkele weken vooraleer een pas gezaaid veld door de kiemende en opgroeiende gewassen of spontaan opkomende kruiden en grassen op stukken braakgrond, zelfbeschermend wordt tegen de wind. Neem bijvoorbeeld bieten. Zodra het loof van die planten in de hoogte en breedte groeit, fungeren die

als windbreker en treedt geen winderosie meer op. Hetzelfde geldt voor de bladeren of stengels van andere gewassen of kruiden.

De belangrijkste factor is het vochtgehalte van de toplaag. Als het geregend heeft of er beregend werd door de aannemer of landbouwer, treedt geen winderosie op. De bodemkwaliteit, zoals het gehalte aan organisch stof, kan ook een rol spelen. Hoe meer de bodempartikels aan elkaar gebonden zijn, hoe minder snel ze in beweging komen. Ook natuurlijke windschermen zoals houtkanten of bomenrijen naast een veld kunnen de wind breken, al zullen deze bij de extreme omstandigheden van de voorbije weken niet alle erosie kunnen verhelpen.

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: Minister, gegeven het feit van de klimaatverandering is het belangrijk dat we preventief nadenken over hoe we ons kunnen voorbereiden op meer extreme periodes van droogtes en stormen. Vermoedelijk zullen we voor de derde zomer op rij met droogte geconfronteerd worden. Ik geloof wel degelijk in een beleid waarbij we meer inzetten op bijvoorbeeld haagkanten, die nuttig kunnen zijn om dergelijke problemen aan te pakken.

**De voorzitter**: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

**Mieke Schauvliege (Groen)**: Ik sluit me aan bij deze vraag omdat ik ongeveer dezelfde vraag heb gesteld in de commissie Leefmilieu. Ik kom zelf uit een regio waar winderosie wel degelijk heel sterk aan de gang is. We moeten daar verder onderzoek naar doen. We moeten ook meer inspanningen leveren om de akkers te omzomen met hagen en heggen. Minister, ik hoor uit uw antwoord dat daar op dit ogenblik niet echt veel inspanningen voor zijn gepland. Bent u van plan om toch verder onderzoek te doen en inspanningen op te zetten om de omzoming met hagen en heggen te stimuleren? Het lijkt een van de maatregelen te zijn die effectief kan zijn om ons voor te bereiden op de toekomst. Gelet op de klimaatverandering lijkt het mij onwaarschijnlijk dat dit een tijdelijk fenomeen is dat niet meer zal terugkomen.

**De voorzitter**: De heer Pieters heeft het woord.

**Leo Pieters (Vlaams Belang)**: Winderosie is natuurlijk één zaak, maar door de felle warmere winden die op dit moment waaien, droogt de bovenlaag ook uit. Dat komt natuurlijk nog boven op de klimaatfenomenen die er nu zijn in verband met regen en vochtigheid. Ik denk dat studies inderdaad nodig zijn om te bekijken hoe we ter zake in de komende jaren actief iets kunnen ondernemen. Wat hagen en heggen of omranding van percelen betreft, dat lijkt me een goede maatregel, maar dat hangt ook een beetje af van de grootte van de percelen. Men wil naar iets grotere percelen, naar een schaalvergroting, en dan wordt het ook wel moeilijk. Ik blijf bij de vraag om daar toch studies naar uit te voeren, om voorbereid te zijn op de komende jaren.

**Bart Dochy (CD&V)**: Ik wil me ook aansluiten bij de vraag naar studies, want die zijn zeer relevant. Winderosie is natuurlijk heel wat anders dan watererosie. Dat hangt ook in grote mate samen met de grondsoort, de kwaliteit van de grond, het humusgehalte en dergelijke meer. Door het feit dat wij nu met die drogere jaren worden geconfronteerd, heeft dat aspect van erosie natuurlijk een groter belang. Het is in elk geval iets dat we zeker in het oog moeten houden.

**De voorzitter**: Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits**: Collega's, dank u wel.

Collega Nachtergaele, ik geloof absoluut in de meerwaarde van houtkanten en bomenrijen. Het is om die reden dat we de vernietiging verbieden in het kader van

de randvoorwaarden die gekoppeld zijn aan de GLB-steun. De boeren moeten die elementen dus behouden langs hun velden. Het is heel belangrijk om dat mee in ogenschouw te nemen.

Collega Schauvliege, boeren met erosiegevoelige gronden nemen nu al een aantal maatregelen, deels omdat wij dat als overheid verplichten, maar ook heel vaak omdat ze zelf de grond op het eigen perceel willen houden. Anders gaat dan ten koste van de bodemvruchtbaarheid en het eigen inkomen in de jaren nadien. Boeren hebben er dus alle belang bij om ook maatregelen te nemen.

Ik zie u met het hoofd schudden. Ik ben voorzichtig in de manier waarop ik me uitdruk, maar ik heb er een beetje last mee dat het altijd zo wordt gesteld als een conflict tussen boer en bescherming. Die boer heeft er alle belang bij dat er ook beschermingsmaatregelen worden genomen, en ze worden ook wel individueel genomen.

Maar goed, om alle discussies nog wat extra te stofferen, met de nadruk op 'stof', kan ik wel enig begrip opbrengen voor die vraag naar extra studies. Er zijn al een aantal onderzoeken gebeurd. Onder meer bij ILVO gebeurt er ook praktijkonderzoek. Dit is een actueel thema, dat we heel goed moeten opvolgen. Ik zal dus samen met onze administratie en met ILVO eens bekijken wat we daaromtrent misschien nog bijkomend kunnen doen.

**De voorzitter**: De heer Nachtergaele heeft het woord.

**Joris Nachtergaele (N-VA)**: Minister, dank u wel. Ik begrijp uit uw antwoord dat u niet afkerig bent van meer onderzoek en nadenken over mogelijk preventief beleid dat zou kunnen worden gevoerd. Ik volg ook wel uw logica. Als we vooruitgang willen boeken op het vlak van erosiebestrijding, dan moet dat mét de landbouwer gebeuren, en moet dat op een manier die ook economisch zin heeft. Anders zullen we geen stappen vooruit zetten. Ik denk dus dat de waarheid in dezen zeker in het midden ligt. Ja, het is een terechte problematiek, maar als we die willen aanpakken, dan zal dat op een economisch duidelijke manier moeten gebeuren.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.